Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 28 februari 2013 *

”Överklagande — Europeiska unionens utomobligatoriska skadeståndsansvar — Konstaterande av oegentligheter i samband med exportbidrag för export av nötkött till Jordanien — Olaf-undersökning — Olafs redovisning av resultaten för de nationella myndigheterna — Ställande av säkerheter — Begäran om ersättning för kostnader — Orsakssamband — Anslutningsöverklagande — Preskriptionstid — Den tidpunkt då fristen börjar löpa”

I mål C-460/09 P,

angående ett överklagande enligt artikel 56 i domstolens stadga, som ingavs den 18 november 2009,

**Inalca SpA – Industria Alimentari Carni**, Castelvetro (Italien),

**Cremonini SpA**, Castelvetro,

företrädda av C. D’Andria och F. Sciaudone, avvocati,

klagande,

i vilket den andra parten är:

**Europeiska kommissionen**, företrädd av V. Di Bucci och P. Rossi, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande i första instans,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Tizzano samt domarna A. Borg Barthet, E. Levits, J-J. Kasel (referent) och M. Safjan,

generaladvokat: N. Jääskinen,

justitiesekreterare: handläggaren C. Strömholm,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 9 februari 2012,

och efter att den 18 oktober 2012 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

* Rättegångsspråk: italienska.

## Dom

1 Inalca SpA – Industria Alimentari Carni (nedan kallat Inalca) och Cremonini SpA (nedan kallat Cremonini) har yrkat att domstolen ska upphäva det beslut som meddelades av Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt den 4 september 2009 i mål T-174/06, Inalca och Cremonini mot kommissionen (nedan kallat det överklagade beslutet). Genom detta beslut ogillade förstainstansrätten deras talan om ersättning för den skada som de påstod sig ha lidit till följd av att de italienska myndigheterna underrättats om resultaten av en undersökning – där anklagelser riktas mot bolagen – utförd av Olaf (Europeiska byrån för bedrägeribekämpning) rörande lagenligheten av vissa exportbidrag för export av nötkött till Jordanien.

## Bakgrund

2 De faktiska omständigheterna i målet, vilka redovisats i punkterna 1–20 i det överklagade beslutet, kan sammanfattas på följande sätt.

3 Inalca och Cremonini ingår i en koncern som bedriver verksamhet inom restaurangbranschen samt inom tillverkning och distribution av produkter avsedda för restaurangbranschen.

4 Efter en undersökning som gjordes i Jordanien i februari och mars 1998 inom ramen för systemet med exportbidrag för jordbruksprodukter underrättade Europeiska gemenskapernas kommissions enhet för samordning av åtgärderna i kampen mot bedrägeri (Uclaf), Olafs föregångare, genom skrivelse av den 6 juli 1998 de italienska myndigheterna om att av sammanlagt 37 978 ton nötkött som exporterades från Europeiska gemenskapen utan någon tulldeklaration för utsläppande på den jordanska marknaden härrörde 2 272 ton från Italien. I skrivelsen uppmanade Uclaf bland annat de italienska myndigheterna att efterforska exportörens namn för att inleda förfaranden för att återkräva exportbidragen och, i den mån delaktighet kunde styrkas, vidta straffrättsliga åtgärder.

5 Genom skrivelser av den 15 januari 1999 delgav den behöriga italienska myndigheten Inalca och Cremonini besluten att återkräva bidragen avseende den omtvistade exporten. Bolagen begärde omprövning av dessa beslut. Myndigheten omprövade besluten utan att ändra dessa genom beslut av den 7 mars 2000.

6 Den 16 februari 1999 överlämnade det italienska finansministeriet resultaten av Uclafs undersökning till de rättsliga myndigheterna i Italien, varpå ett straffrättsligt förfarande inleddes mot Inalcas och Cremoninis ställföreträdare.

7 Den 30 november 1999 tecknade Inalca och Cremonini två avtal om borgensförsäkring (*polizze fideiussorie*) för att få till stånd en inhibition av indrivningen av de belopp som skulle återbetalas.

8 Den anmälan som låg till grund för förundersökningen avskrevs den 18 december 2002. I dom av den 16 januari 2004 konstaterade Tribunale civile di Roma (tvistemålsdomstol i första instans i Rom) att de anklagelser som hade riktats mot Inalca i beslutet om återkrav av den 15 januari 1999 var grundlösa och att bolaget inte var skyldigt att erlägga det belopp som kravet på återbetalning avsåg. I dom av den 27 april 2005 gjorde samma domstol motsvarande konstateranden beträffande Cremonini.

9 Genom skrivelser daterade den 22 respektive den 23 mars 2004 bifölls Inalcas begäran om att återkalla beslutet om återkrav av den 15 januari 1999 avseende bolaget, och den säkerhet som bolaget ställt i form av en borgensförsäkring frisläpptes. Genom skrivelser daterade den 22 respektive den 23 mars 2004 bifölls likaså Cremoninis begäran om att återkalla beslutet om återkrav av den 15 januari 1999 avseende bolaget, och även den säkerhet som det bolaget ställt i form av en borgensförsäkring frisläpptes.

10 Genom skrivelse av den 27 januari 2005 begärde Inalca att Europeiska gemenskapernas kommission skulle betala ersättning för den skada som bolaget hade lidit till följd av Uclafs undersökning och de slutsatser som Uclaf hade vidarebefordrat till de italienska myndigheterna. Genom skrivelse av den 15 april 2005 underrättade Olafs generaldirektör Inalca om att den inte kunde bifalla denna begäran om skadestånd, eftersom en eventuell rätt till ersättning under alla omständigheter var ”preskriberad enligt artikel 46 i domstolens stadga”.

11 Genom skrivelse av den 9 mars 2006 sände Inalca och Cremonini en begäran till kommissionen om skadestånd för den skada som uppkommit, vilken uppskattades till totalt 2 861 000 euro. Kommissionen efterkom inte denna begäran.

12 Genom beslut 2006/678/EG av den 3 oktober 2006 om de finansiella följder som skall fastställas i vissa oegentlighetsärenden i samband med avslutandet av räkenskaperna för garantisektionen vid Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ) (EUT L 278, s. 24) lät kommissionen de oegentligheter i samband med exportbidragen för export av nötkött till Jordanien som Republiken Italien hade underrättats om utgå ur förteckningen över underrättelser om oriktigheter.

**Talan vid tribunalen och det överklagade beslutet**

13 Inalca och Cremonini väckte, genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 27 juni 2006, talan vid förstainstansrätten och yrkade att den skulle fastställa att gemenskapen hade ett utomobligatoriskt skadeståndsansvar och förplikta kommissionen att ersätta den skada som påstods ha uppkommit, vilken uppskattades till 2 861 000 euro, samt betala kompensationsränta och eventuell dröjsmålsränta.

14 Genom särskild handling av den 18 september 2006 framställde kommissionen en invändning om rättegångshinder enligt artikel 114.1 i förstainstansrättens rättegångsregler. Som skäl angavs att talan inte kunde tas upp till sakprövning på grund av preskription enligt artikel 46 i domstolens stadga.

15 Förstainstansrätten erinrade i punkt 45 i det överklagade beslutet om den rättspraxis enligt vilken det framgår av artikel 288 EG och artikel 46 i domstolens stadga att gemenskapens utomobligatoriska skadeståndsansvar och rätten till ersättning för skada förutsätter att ett antal villkor är uppfyllda, nämligen att gemenskapsinstitutionerna handlar rättsstridigt, att det verkligen föreligger en skada och att det finns ett orsakssamband däremellan (dom av den 27 januari 1982 i de förenade målen 256/80, 257/80, 265/80, 267/80 och 5/81, Birra Wührer m.fl. mot rådet och kommissionen, REG 1982, s. 85, punkt 9).

16 Förstainstansrätten påpekade också, i punkt 46 i det överklagade beslutet, att enligt fast rättspraxis börjar preskriptionstiden för en talan om gemenskapens utomobligatoriska skadeståndsansvar löpa när samtliga förutsättningar för skadeståndsskyldigheten är uppfyllda, bland annat att den skada som ska ersättas har uppstått (beslut av den 18 juli 2002 i mål C-136/01 P, Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi mot kommissionen, REG 2002, s. I-6565, punkt 30, och dom av den 19 april 2007 i mål C-282/05 P, Holcim (Deutschland) mot kommissionen, REG 2007, s. I-2941, punkt 29).

17 I punkt 47 i det överklagade beslutet påpekade förstainstansrätten att i de fall där gemenskapens skadeståndsansvar grundas på en normativ rättsakt börjar preskriptionstiden löpa när de skadliga verkningarna av denna rättsakt har uppstått (domen i det ovannämnda målet ovannämnda målet Holcim (Deutschland) mot kommissionen, punkt 29). Förstainstansrätten preciserade att detsamma gäller i tvister som, såsom den förevarande, har uppstått till följd av individuella rättsakter. Preskriptionstiden börjar då löpa först när skadan faktiskt har uppstått (domen i det ovannämnda målet Holcim (Deutschland) mot kommissionen, punkterna 30–33).

18 I punkt 49 i det överklagade beslutet drog förstainstansrätten därav slutsatsen att den exakta tidpunkt då de påstådda skadliga verkningarna verkligen uppstått med avseende på Inalca och Cremonini skulle fastställas genom att i tur och ordning undersöka den ekonomiska och den ideella skada som bolagen begärde ersättning för.

19 Beträffande den ekonomiska skadan konstaterade förstainstansrätten, i punkt 51 i det överklagade beslutet, att den skada som var hänförlig till tecknandet av avtalen om borgensförsäkring med ett försäkringsbolag med säkerhet hade uppstått redan den 30 november 1999, det datum då Inalca och Cremonini ingick dessa avtal. Förstainstansrätten angav dock, i punkterna 59 och 64 i det överklagade beslutet, att den skada som bestod av kostnaderna för att teckna avtalen om borgensförsäkring var av fortlöpande karaktär och att talan om skadestånd för denna skada kunde tas upp till sakprövning såvitt avsåg de avtal som förlängdes efter den 27 juni 2001.

20 Vad därefter beträffade kostnaderna för juridiskt biträde och juridisk rådgivning samt personalkostnaderna till följd av handläggningen av de aktuella ärendena, slog förstainstansrätten fast, i punkterna 71 och 73 i det överklagade beslutet, att den skada som bestod av dessa kostnader hade varit momentan och att skadeståndstalan avseende denna skada följaktligen var preskriberad.

21 Vad slutligen beträffade yrkandet om skadestånd för den skada som påstods ha uppkommit i form av förlorad vinst på grund av minskningen av likvida medel till följd av betalningen av premierna för att teckna avtalen om borgensförsäkring och kostnaderna för juridiskt biträde och juridisk rådgivning samt personalkostnaderna slog förstainstansrätten, i punkt 74 i det överklagade beslutet, fast att klagandebolagens yrkande inte var tillräckligt preciserat och därför skulle avvisas.

22 Beträffande den ideella skadan slog förstainstansrätten, i punkt 77 i det överklagade beslutet, fast att talan avseende denna skada var preskriberad, eftersom den påstådda skadan uppstod när dessa förfaranden inleddes år 1999 och år 2000, det vill säga mer än fem år innan talan väcktes. I punkt 78 i det överklagade beslutet underkände förstainstansrätten Inalcas och Cremoninis argument att denna skada var fortlöpande fram till avkunnandet av domen av den 27 april 2005. Den tillade, i punkt 79 i beslutet, att klagandebolagen under alla omständigheter endast hade åberopat att deras kommersiella anseende hade skadats, utan att lämna några som helst upplysningar om detta.

23 Förstainstansrätten drog av detta, i punkt 81 i det överklagade beslutet, slutsatsen att talan endast kunde tas upp till sakprövning i den del den avsåg ersättning för den skada som uppkommit till följd av betalningen av premierna för att teckna avtalen om borgensförsäkring sedan den 27 juni 2001.

24 I sak fann förstainstansrätten, i punkt 85 i det överklagade beslutet, att skadeståndsyrkandena skulle ogillas, eftersom ett av de tre villkoren för gemenskapens skadeståndsansvar inte var uppfyllda. Det var därmed inte nödvändigt att pröva huruvida de två andra villkoren var uppfyllda.

25 Förstainstansrätten konstaterade att gemenskapsdomstolarna inte var skyldiga att pröva de olika villkoren i en bestämd ordning och fann det lämpligt att pröva villkoret om orsakssamband först.

26 I punkt 90 i det överklagade beslutet konstaterade förstainstansrätten, utan att uttala sig om huruvida gemenskapen kunde hållas ansvarig för den skada som orsakades av besluten om återkrav av den 15 januari 1999, att den skada som uppkommit till följd av tecknandet av avtalen om borgensförsäkring inte hade orsakats direkt av Uclafs skrivelse av den 6 juli 1998.

27 Med hänsyn till det ovan anförda slog förstainstansrätten, i punkt 94 i det överklagade beslutet, fast att i den del Inalcas och Cremoninis skadeståndstalan kunde tas upp till sakprövning skulle den lämnas utan bifall, eftersom det var uppenbart att talan helt saknade rättslig grund.

## Förfarandet vid domstolen

28 Den 18 november 2009 ingav Inalca och Cremonini ett överklagande till domstolen.

29 Kommissionen ingav genom svarsskrivelse av den 11 februari 2010 ett anslutningsöverklagande.

## Parternas yrkanden

30 Inalca och Cremonini har yrkat att domstolen ska

— upphäva det överklagade beslutet och återförvisa målet till tribunalen, och

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna i båda instanserna.

31 Kommissionen har yrkat att domstolen ska

— pröva anslutningsöverklagandet och därvid upphäva det överklagade beslutet i den del förstainstansrätten fann att talan där kunde prövas i sak och avvisa den talan i dess helhet,

— i andra hand ogilla överklagandet såsom ogrundat, eller

— i tredje hand, för det fall att det överklagade beslutet delvis upphävs, ogilla den talan som väcktes i första instans, och

— under alla omständigheter, förplikta Inalca och Cremonini att ersätta rättegångskostnaderna i båda instanserna.

## Överklagandena

32 Inalca och Cremonini har anfört sju grunder till stöd för sitt överklagande, vilka väsentligen avser frågor i sak.

33 Kommissionen har anfört en grund till stöd för sitt anslutningsöverklagande, vilken rör upptagandet till sakprövning av den ursprungliga talan.

34 Eftersom det bara finns anledning att pröva huvudöverklagandet om domstolen ogillar kommissionens anslutningsöverklagande, kommer domstolen att pröva anslutningsöverklagandet först.

### *Anslutningsöverklagandet*

#### Parternas argument

35 Kommissionens enda anförda grund gäller påstått felaktig rättstillämpning av förstainstansrätten, i punkterna 46 och 47 i det överklagade beslutet, beträffande när preskriptionstiden för skadeståndstalan börjar löpa.

36 Kommissionen har i första hand anfört att när gemenskapens ansvar grundar sig på en normativ rättsakt och den skada den orsakar senare visar sig i förhållande till enskilda, har domstolen genom domen i de ovannämnda förenade målen Birra Wührer m.fl. mot rådet och kommissionen inrättat en särskild ordning jämfört med den som följer av artikel 46 i domstolens stadga. Kommissionen har förvisso tillagt att det med fog gjorts en mildring av artikel 46 i stadgan, vad gäller beräkningen av

preskriptionstiden för skadelidande som först vid en senare tidpunkt kunnat få kännedom om den skadegörande händelsen (dom av den 7 november 1985 i mål 145/83, Adams mot kommissionen, REG 1985, s. 3539; svensk specialutgåva, volym 8, s. 327, punkterna 50 och 51). Den anser dock att det saknas tillräckligt fast rättspraxis på området och att det krävs ett förtydligande i detta mål.

37 Tribunalen har å ena sidan begränsat tillämpningen av den särskilda ordningen enligt domen i de ovannämnda förenade målet Birra Wührer m.fl. mot rådet och kommissionen till fall då ansvaret grundar sig på en normativ rättsakt (förstainstansrättens beslut av den 17 januari 2001 i mål T-124/99, Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi mot kommissionen, REG 2001, s. II-53), men å andra sidan utsträckt tillämpningsområdet till andra fall (se förstainstansrättens dom av den 21 april 2005 i mål T-28/03, Holcim (Deutschland) mot kommissionen, REG 2005, s. II-1357, punkt 59, och förstainstansrättens dom av den 14 september 2005 i mål T-140/04, Ehcon mot kommissionen, REG 2005, s. II-3287, punkt 39).

38 Domstolen har för sin del preciserat att den särskilda ordningen enbart var tillämplig när ansvaret grundade sig på en normativ rättsakt (dom av den 17 juli 2008 i mål C-51/05 P, kommissionen mot Cantina sociale di Dolianova m.fl., REG 2008, s. I-5341, punkt 54), samtidigt som den i andra avgöranden som *obiter dictum* har nämnt den lösning som valdes i domen i de ovannämnda förenade målet Birra Wührer m.fl. mot rådet och kommissionen (beslutet av den 18 juli 2022 i det ovannämnda målet Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi mot kommissionen, punkterna 29 och 30, samt domen av den 19 april 2007 i det ovannämnda målet Holcim (Deutschland) mot kommissionen, punkterna 29 och 30, och dom av den 11 juni 2009 i mål C-335/08 P, Transports Schiocchet – Excursions mot kommissionen, punkt 33).

39 Kommissionen anser att domstolen inte tillräckligt motiverat varför den särskilda ordningen ska tillämpas på tvister som har uppstått till följd av individuella rättsakter eller rentav även i andra fall, såsom – i detta fall – när den påstådda skadan härrör från en skrivelse från Uclaf till vissa nationella myndigheter.

40 Enligt kommissionen riskerar en sådan utvidgning av den i rättspraxis formulerade regeln att helt tömma den egentligen tydliga bestämmelsen i artikel 46 i domstolens stadga på dess innehåll.

41 I andra hand har kommissionen hävdat att förstainstansrätten gjorde en felaktig rättstillämpning när den i punkt 47 i det överklagade beslutet slog fast att den skadeståndstalan som den skulle ta ställning till avsåg en tvist som uppstått till följd av individuella rättsakter, i den mening som avses i domen av den 19 april 2007 i det ovannämnda målet Holcim (Deutschland) mot kommissionen, trots att skrivelsen till de nationella myndigheterna inte utgjorde en individuell rättsakt som har bindande rättsverkningar i förhållande till den som akten riktar sig till. Kommissionen har till stöd för detta argument åberopat dom av den 23 november 1995 i mål C-476/93 P, Nutral mot kommissionen (REG 1995, s. I-4125), punkt 30. Det målet avsåg ett liknande fall, i vilket det framgick att de skrivelser som kommissionen hade tillställt de nationella myndigheterna endast utgjorde rekommendationer eller yttranden som saknade rättsverkningar.

42 I tredje hand anser kommissionen att förstainstansrätten gjorde en felaktig rättstillämpning genom att godtyckligt ändra de kriterier som uppställdes i domen av den 19 april 2007 i det ovannämnda målet Holcim (Deutschland) mot kommissionen. Fastän förstainstansrätten fann att det var fråga om en tvist som uppstått till följd av en individuell rättsakt, slog den i punkterna 46 och 47 i det överklagade beslutet felaktigt fast att preskriptionstiden började löpa när de skadliga verkningarna faktiskt uppstod och inte från och med datumet för den skadegrundande händelsen eller senast det datum då Inalca och Cremonini fick kännedom om denna händelse.

43 Inalca och Cremonini anser att domstolens praxis på området är tydlig och har bestritt kommissionens tolkning av de domar den åberopat till stöd för sitt anslutningsöverklagande. Bolagen har dock påpekat att förstainstansrättens lösning kan kritiseras av skäl som utvecklas närmare inom ramen för den första grunden för huvudöverklagandet.

Domstolens bedömning

44 För att pröva huruvida kommissionens anslutningsöverklagande är välgrundat, ska domstolen bedöma huruvida förstainstansrätten gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning vid tillämpningen av reglerna om preskription av talan om utomobligatoriskt skadeståndsansvar på de faktiska omständigheterna i detta fall.

45 Enligt artikel 46 i domstolens stadga ska en talan mot Europeiska unionen om ansvar i utomobligatoriska rättsförhållanden preskriberas fem år efter den händelse som föranleder ansvarstalan.

46 Såsom förstainstansrätten erinrade om i punkterna 45 och 84 i det överklagade beslutet, utan invändning från kommissionen, förutsätter gemenskapens utomobligatoriska skadeståndsansvar och rätten till ersättning för skada att ett antal villkor är uppfyllda, nämligen att det handlande som läggs institutionen till last är rättsstridigt, att det verkligen föreligger en skada och att det finns ett orsakssamband mellan handlandet och den åberopade skadan (se, bland annat, domen i de ovannämnda förenade målen Birra Wührer m.fl. mot rådet och kommissionen, punkt 9, dom av den 29 september 1982 i mål 26/81, Oleifici Mediterranei mot EEG, REG 1982, s. 3057, punkt 16, av den 9 september 2008 i de förenade målen C-120/06 P och C-121/06 P, FIAMM m.fl. mot rådet och kommissionen, REG 2008, s. I-6513, punkt 106, och av den 18 mars 2010 i mål C-419/08 P, Trubowest Handel och Makarov mot rådet och kommissionen, REU 2010, s. I-2259, punkt 40).

47 I punkt 46 i det överklagade beslutet angav förstainstansrätten att det därav enligt fast rättspraxis följer att preskriptionstiden för att väcka talan om utomobligatoriskt skadestånd börjar löpa när samtliga förutsättningar för skadeståndsskyldigheten är uppfyllda och särskilt när skadan har uppstått (domen i de ovannämnda förenade målen Birra Wührer m.fl. mot rådet och kommissionen, domen av den 19 april 2007 i målet Holcim (Deutschland) mot kommissionen, punkt 29, domen i det ovannämnda målet Cantina sociale di Dolianova m.fl., punkt 54, och dom av den 8 november 2012 i mål C-469/11 P, Evropaïki Dynamiki mot kommissionen, punkt 34).

48 Förstainstansrätten grundade sig på domstolens fasta praxis även när den, i punkt 47 i det överklagade beslutet, erinrade om att när gemenskapens ansvar grundar sig på en normativ rättsakt, börjar preskriptionstiden löpa när de skadliga verkningarna uppstår (domen i de ovannämnda målen Birra Wührer m.fl. mot rådet och kommissionen, punkt 10, och domen av den 19 april 2007 i målet Holcim (Deutschland) mot kommissionen, punkt 29) och att i tvister som har uppstått till följd av individuella rättsakter börjar preskriptionstiden löpa först när det verkligen föreligger en skada (se domen av den 19 april 2007 i det ovannämnda målet Holcim (Deutschland) mot kommissionen, punkt 30, och domarna i de ovannämnda målen Transports Schiocchet – Excursions mot kommissionen, punkt 33, och Evropaïki Dynamiki mot kommissionen, punkt 38).

49 Det är på grundval av dessa principer som förstainstansrätten bestämde att preskriptionstiden började löpa när de skadliga verkningar som Inalca och Cremonini gjort gällande uppstod.

50 Kommissionen har härvid i första hand anfört att rättspraxis inte är enhetlig och att det krävs ett förtydligande från domstolens sida.

51 Även om det argumentet kunde prövas inom ramen för detta överklagande, trots att det inte riktar sig direkt mot en viss punkt i det överklagade beslutet, räcker det att konstatera att beslutet av den 17 januari 2001 i det ovannämnda målet Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi mot kommissionen, som kommissionen åberopat till stöd för sin argumentation, har klandrats av domstolen. Domstolen fann att förstainstansrätten där gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att fastställa tidpunkten då preskriptionstiden började löpa utifrån tidpunkten för den skadegörande händelsen (beslutet av den 18 juli 2002 i det ovannämnda målet Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi mot kommissionen, punkt 34).

52 I motsats till vad kommissionen har anfört är det avgörande kriteriet för när preskriptionstiden börjar löpa följaktligen inte tidpunkten för den skadegörande händelsen, bland annat eftersom det inte går att gentemot den som väcker talan göra gällande att preskriptionstiden börjat löpa innan de skadliga verkningarna uppstod (domen i de ovannämnda förenade målen Birra Wührer m.fl. mot rådet och kommissionen, punkt 11).

53 Det kan tilläggas att kommissionen har tolkat domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Cantina sociale di Dolianova m.fl. fel när den åberopat den till stöd för att ordningen enligt domen i de ovannämnda målen Birra Wührer m.fl. mot rådet och kommissionen bara gäller när ansvaret grundar sig på en normativ rättsakt.

54 Tvisten i det målet härrörde från en normativ rättsakt från kommissionen, och domstolen var därför inte skyldig att resonera kring utomobligatoriskt skadeståndsansvar i tvister som uppstått till följd av individuella rättsakter. I motsats till vad kommissionen har hävdat följer det inte av domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Cantina sociale di Dolianova m.fl. att domstolen uteslöt att den rättspraxis som bygger på domen i de ovannämnda förenade målen Birra Wührer m.fl. mot rådet och kommissionen kan tillämpas när gemenskapens ansvar har uppstått till följd av en individuell rättsakt.

55 Domstolen bekräftade nyligen återigen att i tvister som har uppstått till följd av individuella rättsakter börjar preskriptionstiden löpa när de skadliga verkningarna av beslutet uppstått med avseende på de personer det är riktat till (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Evropaïki Dynamiki mot kommissionen, punkt 38).

56 Vad gäller det argument som kommissionen anfört i andra hand, grundat på domen i det ovannämnda målet Nutral mot kommissionen, av vilken följer att skrivelsen till de nationella myndigheterna inte är en individuell rättsakt med bindande rättsverkningar i förhållande till Inalca och Cremonini, konstaterar domstolen att den domen rör villkoren för upptagande till sakprövning av talan om ogiltigförklaring och att slutsatserna av den rättsliga kvalificeringen som en rättsakt mot vilken talan kan väckas inte kan överföras på frågan om fastställande av tidpunkten för när preskriptionsfristen för en talan om utomobligatoriskt skadestånd börjar löpa.

57 När det i förevarande tvist ska fastställas när preskriptionstiden började löpa, har det föga betydelse huruvida skrivelsen till de nationella myndigheterna kan ha bindande rättsverkningar som påtagligt kan ändra Inalcas och Cremoninis ställning.

58 I alla händelser, och eftersom det framgår av punkt 49 ovan att förstainstansrätten inte gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den fann att preskriptionstiden börjar löpa när de skadliga verkningar som Inalca och Cremonini gjort gällande verkligen föreligger, är det inte avgörande om rättsakten i fråga är individuell eller normativ.

59 Vad gäller kommissionens argument i tredje hand att förstainstansrätten borde ha fastställt att preskriptionstiden började löpa dagen för den skadegörande händelsen, vill domstolen påpeka att förstainstansrätten inte gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den i punkt 49 i det överklagade beslutet fann att det skulle fastställas vid vilken exakt tidpunkt de i skrivelsen påstådda skadliga verkningarna faktiskt uppstått med avseende på Inalca och Cremonini.

60 I motsats till vad kommissionen har hävdat börjar preskriptionstiden inte löpa dagen för den skadegörande händelsen utan när de skadliga verkningarna av det omtvistade beslutet uppstår med avseende på de personer det riktar sig till, det vill säga när skadan verkligen föreligger för dessa personer (se domen av den 19 april 2007 i det ovannämnda målet Holcim (Deutschland) mot kommissionen, punkt 30).

61 Av vad som anförts följer att kommissionens anslutningsöverklagande ska ogillas.

*Huvudöverklagandet*

Den första grunden

– Parternas argument

62 Inalca och Cremoninis har i sin första grund anfört att skälen i det överklagade beslutet är motstridiga och strider mot gemenskapens rättspraxis, eftersom förstainstansrätten inte i punkt 55 i det överklagade beslutet beaktade beslut nr 2006/678, trots att den osäkra rättsliga situation de befann sig i tills det beslutet fattades vad gäller förekomsten av och storleken på skadan framgick kontinuerligt och inte förelåg definitivt förrän under år 2006.

63 Inalca och Cremonini har även gjort gällande att förstainstansrätten gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att, även detta i punkt 55 i det överklagade beslutet, grunda sig på beslutet av den 17 januari 2001 i det ovannämnda målet Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi mot kommissionen för att finna att det föreligger en sammanblandning mellan det processuella kriteriet om när preskriptionstiden börjar löpa och konstaterandet att det finns vissa villkor för att ansvar ska föreligga. I motsats till den händelse som enligt beslutet av den 17 januari 2001 är avgörande för när fristen börjar löpa har beslutet nr 2006/678 inte uteslutande inverkat på deras subjektiva intressen.

64 Kommissionen har på grundval av domen av den 19 april 2007 i målet Holcim (Deutschland) mot kommissionen anmärkt att det saknar betydelse för att preskriptionstiden ska börja löpa att unionens rättsstridiga handlande har konstaterats i ett domstolsavgörande eller har medgetts av den påstådda skadevållaren.

– Domstolens bedömning

65 I punkt 53 i det överklagade beslutet erinrade förstainstansrätten om den rättspraxis enligt vilken preskriptionstiden börjar löpa först när det verkligen föreligger en ekonomisk skada, det vill säga, vad mer specifikt gäller ställandet av bankgarantier, från den tidpunkt då kostnaderna för att ställa sådana garantier uppkommer.

66 Förstainstansrätten konstaterade i punkt 54 i det överklagade beslutet att det framgår av handlingarna i målet att kostnaderna avseende de båda borgensförsäkringarna uppkom från den dag avtalet ingicks, det vill säga den 30 november 1999, samma dag som den första årliga premien förföll till betalning.

67 Förstainstansrätten underkände därmed Inalcas och Cremoninis argument att de skadliga verkningarna inte säkert uppstod förrän då beslut nr 2006/678 fattades, ett beslut där kommissionen konstaterade att exportbidragen i fråga inte hade betalats ut felaktigt till bolagen.

68 Förstainstansrätten tillade att det inte var relevant att Inalca och Cremonini innan beslut nr 2006/678 antogs inte ansåg sig förfoga över tillräcklig bevisning för att kunna styrka gemenskapens ansvar i en rättsprocess. Det vore att blanda samman det processuella kriteriet om när preskriptionstiden börjar löpa med konstaterandet att det finns vissa villkor i sak som måste vara uppfyllda för att ett sådant ansvar ska föreligga.

69 Av vad som anförts följer att Inalcas och Cremoninis argument i form av kritik mot förstainstansrätten för att den inte beaktat beslut nr 2006/678 är ogrundat.

70 Vad gäller förstainstansrättens påstådda missuppfattning av beslutet av den 17 januari 2001 i det ovannämnda målet Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi mot kommissionen, har domstolen slagit fast att en precis och ingående kännedom om de skadegrundande omständigheterna inte ingår bland de rekvisit som ska vara uppfyllda för att preskriptionstiden ska börja löpa (beslutet av den 18 juli 2002 i det ovannämnda målet Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi mot kommissionen, punkt 31, och domen i det ovannämnda målet ovannämnda målet Evropaïki Dynamiki mot kommissionen, punkt 37). På samma sätt kan således inte heller den skadelidandes subjektiva bedömning av de omständigheter som ligger till grund för skadan beaktas vid fastställandet av den tidpunkt då preskriptionstiden för en talan om utomobligatoriskt ansvar för unionen börjar löpa (domarna i de ovannämnda målen kommissionen mot Cantina sociale di Dolianova m.fl., punkt 61, och Evropaïki Dynamiki mot kommissionen, punkt 37).

71 Eftersom det har konstaterats sakna betydelse för när preskriptionstiden börjar löpa att gemenskapens rättsstridiga handlande har slagits fast i ett domstolsavgörande (domen av den 19 april 2007 i det ovannämnda målet Holcim (Deutschland) mot kommissionen, punkt 31), kan inte heller den omständigheten att en institution själv medger sig ha handlat rättsstridigt påverka när preskriptionstiden börjar löpa.

72 Argumentet att beslutet av den 17 januari 2001 i det ovannämnda målet Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi mot kommissionen missuppfattats ska följaktligen också underkännas såsom ogrundat.

73 Av vad som ovan anförts följer att talan inte kan bifallas på den första grunden.

Den andra grunden

– Parternas argument

74 Inalca och Cremonini har i sin andra grund gjort gällande att skälen i det överklagade beslutet är motstridiga och ologiska och att gemenskapens rättspraxis har åsidosatts vad gäller preskription av talan beträffande kostnader för juridiskt biträde och juridisk rådgivning samt personalkostnader.

75 Bolagen har klandrat förstainstansrätten för att ha åsidosatt den allmänna principen om skador av fortlöpande karaktär, som uttalats i punkterna 56 och 57 i det överklagade beslutet, genom att i punkterna 71 och 72 i beslutet slå fast att de aktuella skadorna inte var av fortlöpande karaktär. Förstainstansrättens anförda skäl är motstridiga såtillvida att förstainstansrätten själv medgav att de aktuella skadorna inte kunde kvantifieras definitivt redan när förfarandena inleddes. Bolagen har hänvisat till tribunalens praxis om fastställande av rättegångskostnader, enligt vilken beloppet för rättegångskostnaderna ska bestämmas utifrån antalet nedlagda arbetstimmar, ett medgivande att tillhandahållande av juridisk rådgivning inte är ett momentant tillhandahållande.

76 Enligt kommissionen kan överklagandet inte vinna bifall på den andra grunden. Inalca och Cremonini har blandat samman den definitiva kvantifieringen av storleken på den påstådda skadan med bedömningen av skadans fortlöpande karaktär. Dessutom är hänvisningen till rättspraxis om rättegångskostnader omotiverad.

– Domstolens bedömning

77 Vad gäller skador av fortlöpande karaktär, erinrade förstainstansrätten i punkt 56 i det överklagade beslutet om att när skadorna inte är momentana utan fortsatt under en viss tid gäller rätten till ersättning successiva perioder.

78 I punkt 71 i det överklagade beslutet fann förstainstansrätten att i detta fall var skadorna i form av kostnader för juridiskt biträde och juridisk rådgivning samt personalkostnader momentana, eftersom de faktiskt uppstod när respektive nationellt förfarande inleddes.

79 Förstainstansrätten tillade, i punkt 72 i det överklagade beslutet, att även om de påstådda skadorna inte kunde kvantifieras definitivt redan när de nationella förfarandena inleddes, var de en given följd av att dessa förfaranden faktiskt inleddes.

80 I motsats till vad Inalca och Cremonini hävdat, anses en skada vara av fortlöpande karaktär om skadans belopp ökar i förhållande till det antal dagar som gått (domen av den 19 april 2007 i det ovannämnda målet Holcim (Deutschland) mot kommissionen, punkt 35).

81 Förstainstansrättens skäl var alltså inte motstridiga när den slog fast att de påstådda skadorna i form av kostnader för juridiskt biträde och juridisk rådgivning samt personalkostnaderna till följd av handläggningen av de aktuella ärendena inte var av fortlöpande karaktär. Även om skadorna i fråga ännu inte var definitivt bestämda när de respektive nationella förfarandena inleddes, ökade skadornas belopp inte i förhållande till det antal dagar som gick utan beroende på de olika domstolsinstanser där saken prövades.

82 Inalcas och Cremoninis hänvisning till tillämplig rättspraxis om fastställande av rättegångskostnader är i detta sammanhang inte heller relevant. Enbart den omständigheten att storleken på rättegångskostnaderna bestäms utifrån antalet nedlagda timmar kan inte påverka vilken karaktär en skada i form av kostnader för juridisk rådgivning ska anses ha.

83 Det följer av det ovanstående att talan inte kan bifallas såvitt avser den andra grunden.

Den tredje grunden

– Parternas argument

84 Inalcas och Cremoninis tredje grund avser missuppfattning av de anförda argumenten och åsidosättande av artikel 44.1 c i tribunalens rättegångsregler vad gäller yrkandet om ersättning för den skadan i form av utebliven vinst.

85 Inalca och Cremonini anser att förstainstansrätten i punkt 74 i det överklagade beslutet var otillräckligt precis vad gäller yrkandet om ersättning för skada i form av utebliven vinst på grund av en minskning av likvida medel till följd av betalningen av premier för borgensförsäkringar och kostnader för juridiskt biträde och juridisk rådgivning samt personalkostnader.

86 Bolagen har erinrat om sin redogörelse i ansökan i första instans och anfört att denna redogörelse innehöll mer än bara ett allmänt påstående om att de förlorade beloppen hade kunnat användas till att delta i anbudsförfaranden där det fordras att det ställs säkerhet. Bolagen lade i själva verket fram olika former av bevisning inför förstainstansrätten. De har stött sig på rättspraxis enligt vilken domstolen kan nöja sig med uppskattningar baserade på statistiska medelvärden om det är svårt eller rentav omöjligt för sökanden att ange ett exakt belopp för den påstådda skadan (dom av den 27 januari 2000 i de förenade målen C-104/89 och C-37/90, Mulder m.fl. mot rådet och kommissionen, REG 2000, s. I-203, punkterna 63–65).

87 Kommissionen anser att överklagandet inte kan vinna bifall på den tredje grunden. Inalca och Cremonini har underlåtit att precisera vilka anbudsförfaranden de uteslutits från och på vilket sätt borgensförsäkringarna medfört att de uteslutits från dessa förfaranden. Hänvisningen till domen i de ovannämnda förenade målen Mulder m.fl. mot rådet och kommissionen är heller inte relevant.

– Domstolens bedömning

88 Förstainstansrätten prövade i punkt 74 i det överklagade beslutet yrkandet om ersättning för den påstådda skadan i form av utebliven vinst på grund av en minskning av likvida medel till följd av betalningen av premier för borgensförsäkringar och kostnader för juridiskt biträde och juridisk rådgivning samt personalkostnader. Eftersom Inalca och Cremonini endast hävdat i allmänna ordalag att de därigenom förlorade beloppen hade kunnat användas för att delta i anbudsförfaranden som fordrade att det ställdes säkerhet, fann förstainstansrätten att yrkandet var abstrakt och avvisade det med stöd av artikel 44.1 c i rättegångsreglerna.

89 Eftersom det framgår av förevarande grund att denna enbart är en omformulering av de argument som redan framförts i första instans beträffande påstådd skada i form av utebliven vinst, konstaterar domstolen att Inalca och Cremonini i realiteten endast söker bestrida förstainstansrättens bedömning på denna punkt.

90 Det framgår av fast rättspraxis att tribunalen är dels ensam behörig att fastställa de faktiska omständigheterna, utom då det av handlingarna i målet framgår att de fastställda omständigheterna är materiellt oriktiga, dels ensam behörig att bedöma dessa faktiska omständigheter. Bedömningen av de faktiska omständigheterna utgör därför inte en rättsfråga som domstolen kan pröva i sig, utom då den bevisning som framlagts vid tribunalen har missuppfattats (se, bland annat, dom av den 3 maj 2012 i mål C-289/11 P, Legris Industries mot kommissionen, punkt 51 och där angiven rättspraxis).

91 I förevarande fall stöder inte Inalca och Cremonini sina påståenden vare sig på att de av förstainstansrätten fastställda omständigheterna är materiellt oriktiga eller på att den bevisning som framlagts där har missuppfattats. Tvärtom kritiserar de förstainstansrättens bedömning i sig av bevisningen och förstainstansrättens skäl för slutsatsen att yrkandet om ersättning för den påstådda skadan i form av utebliven vinst inte var tillräckligt precis.

92 Domen i de ovannämnda målen Mulder m.fl. mot rådet och kommissionen, som Inalca och Cremonini åberopat, är inte relevant, eftersom de punkter klagandebolagen hänvisat till inte alls behandlar skyldigheten för sökandena enligt artikel 44.1 c i tribunalens rättegångsregler att precisera den exakta omfattningen av skadan och ange ett belopp för det yrkade skadeståndet, utan gäller vilka principer som ska styra sättet att beräkna den uteblivna vinsten, och mer specifikt vad gäller hypotetiska och alternativa vinster.

93 Av vad som anförts följer att den tredje grunden delvis ska avvisas och delvis lämnas utan bifall.

Den femte grunden

– Parternas argument

94 Inalcas och Cremoninis femte anförda grund, som ska prövas före den fjärde grunden, avser åsidosättande av artikel 44.1 c i tribunalens rättegångsregler, åsidosättande av rättspraxis om ideell skada samt uppenbart ologisk motivering.

95 Klagandebolagen har gjort gällande att förstainstansrätten gjorde fel som i punkt 79 i det överklagade beslutet fann att yrkandet om ideellt skadestånd inte var tillräckligt preciserat. För det första innehöll ansökan all nödvändig bevisning. För det andra har klagandebolagen förlitat sig på att förstainstansrätten skulle göra en skälig uppskattning av storleken på den ideella skadan, eftersom denna per definition inte går att kvantifiera. Genom att ogilla detta yrkande åsidosatte förstainstansrätten rättspraxis på området (se förstainstansrättens dom av den 17 december 1998 i mål T-203/96, Embassy Limousines & Services mot parlamentet, REG 1998, s. I-4239, punkt 108).

96 Hänvisningen i punkt 79 i det överklagade beslutet till den rättspraxis som anges i punkt 69 i beslutet utgör ytterligare felaktig rättstillämpning. De principer som framkom i de målen om ekonomiska skador kan inte överföras på den aktuella frågeställningen, som uteslutande rör gottgörelse för ideell skada.

97 Kommissionen har erinrat om att yrkandet om ersättning för ideell skada avvisats inte bara på grund av preskription utan även därför att det inte uppfyller kraven i artikel 44.1 c i tribunalens rättegångsregler. Talan kan således enligt kommissionen inte bifallas såvitt avser den femte grunden.

– Domstolens bedömning

98 Vad gäller den ideella skadan i form av att Inalcas och Cremoninis affärsmässiga anseende skadats av att de dragits in i förvaltningsrättsliga, civilrättsliga och straffrättsliga förfaranden, konstaterade förstainstansrätten i punkt 77 i det överklagade beslutet att den skadan uppstod när dessa förfaranden inleddes under åren 1999 och 2000 och att talerätten rörande dessa därför är preskriberad.

99 Förstainstansrätten förkastade därmed Inalcas och Cremoninis argument att skadan var fortlöpande till dess Tribunale civile di Roma meddelade sin dom år 2005. Förstainstansrätten preciserade att den påstådda ideella skadan visserligen hade varat fram till den tidpunkten men uppstod till fullo redan när Inalca och Cremonini och bolagsledningarna ifrågasattes i de ovannämnda förfarandena åren 1999 och 2000. Förstainstansrätten fann, med hänvisning till de kännetecken som krävs för att en skada ska anses vara av fortlöpande karaktär och som framgår av punkterna 56 och 57 i det överklagade beslutet, att den påstådda ideella skadan inte kunde likställas med en sådan skada.

100 Förstainstansrätten tillade i punkt 79 i det överklagade beslutet att ”dessutom är yrkandet om ideellt skadestånd i alla händelser inte tillräckligt preciserat och ska under alla omständigheter avvisas med stöd av artikel 44.1 c … i rättegångsreglerna”.

101 Av vad som anförts följer att förstainstansrättens ogillande av yrkandet om ideellt skadestånd grundar sig på två separata skäl.

102 Vad gäller det andra skälet, om att ansökan var av abstrakt karaktär, som angripits inom ramen för den femte grunden, erinrade förstainstansrätten – med fog och utan att därmed åsidosätta rättspraxis – om att ansökan måste innehålla de uppgifter som krävs för att rätten ska kunna identifiera den påstådda skadan och bedöma skadans art och omfattning.

103 Inalcas och Cremoninis argument att minimikraven för ansökan enligt artikel 44.1 i tribunalens rättegångsregler bara gällde för materiella skador och således inte skulle tillämpas vid ideell skada är helt ogrundat. Det argumentet stöder sig inte på någon rättslig grund som kan sätta i fråga förstainstansrättens slutsats.

104 Vad gäller klagandebolagens argument att det är omöjligt att kvantifiera den ideella skadan, har domstolen visserligen funnit att det i vissa fall, i synnerhet vid svårigheter att beloppsbestämma den påstådda skadan, inte kan krävas att skadans omfattning eller ersättningsbeloppets storlek anges exakt i ansökan (se, bland annat, dom av den 28 mars 1979 i mål 90/78, Granaria mot rådet och kommissionen, REG 1979, s. 1081, 1090, och av den 23 september 2004 i mål C-150/03 P, Hectors mot parlamentet, REG 2004, s. I-8691, punkt 62). Bolagen har emellertid inte visat eller ens påstått att det finns några särskilda omständigheter som rättfärdigar underlåtenheten att i ansökan beräkna denna del av skadan.

105 Av vad som ovan anförts följer att talan inte kan vinna bifall på den femte grunden.

Den fjärde grunden

– Parternas argument

106 Inalcas och Cremoninis fjärde anförda grund avser åsidosättande av gemenskapens rättspraxis och av en uppenbart ologisk motivering från förstainstansrättens sida när den fann att bolagens ideella skada hade uppstått helt och hållet redan åren 1999 och 2000 och därmed inte kunde betraktas som en fortlöpande skada.

107 Inalca och Cremonini har gjort gällande att förstainstansrätten inte lade någon vikt vid den ideella skadans särdrag och förbisåg det faktum att en ideell skada inte är fullbordad i samma ögonblick som den uppstår utan varar ända fram till den händelse som åtgärdar skadan. De har därvid bland annat hänvisat till förstainstansrättens dom av den 8 juli 2008 i mål T-48/05, Franchet och Byk mot kommissionen (REG 2008, s. II-1585), punkterna 400–411, och personaldomstolens dom av den 2 maj 2007 i mål F-23/05, Giraudy mot kommissionen (REGP 2007, s. I-A-1-00121 och II-A-1-657), punkt 203.

108 Klagandebolagen har tillagt att hänvisningen i punkt 78 i det överklagade beslutet till den rättspraxis som anges i punkterna 56 och 57 i beslutet utgör ytterligare felaktig rättstillämpning. De principer som framkom i de målen om ekonomiska skador kan inte överföras på den aktuella frågeställningen, som handlar om huruvida den ideella skadan var av fortlöpande karaktär.

– Domstolens bedömning

109 Såsom framgår av punkterna 100 och 101 ovan, grundar sig förstainstansrättens ogillande av yrkandet om ersättning för den påstådda ideella skadan på två separata skäl.

110 Vad gäller argumenten för den fjärde grunden räcker det att konstatera att de riktar sig mot förstainstansrättens första skäl för att ogilla yrkandet om ersättning för den påstådda ideella skadan på grund av preskription av talerätten.

111 Även om dessa argument skulle vara välgrundade ska de omedelbart underkännas, eftersom de inte kan påverka förstainstansrättens slutsats i punkt 79 i det överklagade beslutet att yrkandet om ideellt skadestånd skulle avvisas med stöd av artikel 44.1 c i rättegångsreglerna.

112 Den fjärde grunden saknar således stöd.

Den sjätte grunden

– Parternas argument

113 Inalcas och Cremoninis sjätte grund avser felaktig rättstillämpning rörande villkoret om orsakssamband mellan den påstått skadevållande handling som läggs kommissionen till last och den påstådda skadan, eftersom förstainstansrätten fann att det inte förelåg något sådant orsakssamband.

114 Klagandebolagen har gjort gällande att förstainstansrätten inte tog hänsyn till att vad de i själva verket gjorde var att uppfylla den ena av de två alternativa skyldigheterna enligt beslutet om återkrav av den 15 januari 1999. Att det förelåg ett orsakssamband framgår också av att så snart det konstaterats att kommissionen inte hade några fordringar, frisläppte de nationella myndigheterna omedelbart säkerheterna.

115 Bolagen har även tillbakavisat förstainstansrättens sidoargument i punkt 93 i det överklagade beslutet att det inte har visats att de italienska myndigheternas ingripande inte bröt det direkta orsakssambandet mellan det klandrade uppträdandet och den påstådda skadan.

116 Kommissionen anser att det helt saknas stöd för denna grund.

– Domstolens bedömning

117 Förstainstansrätten påpekade i punkt 88 i det överklagade beslutet att skadan ska vara en tillräckligt direkt följd av det klandrade uppträdandet och vara den avgörande orsaken till skadan.

118 Förstainstansrätten erinrade också, i punkt 91 i det överklagade beslutet, om att när ett beslut om att ålägga böter är förenad med möjligheten att ställa säkerhet för att garantera betalningen av böter och dröjsmålsränta, i väntan på utgången av en talan mot beslutet i fråga, är skadan i form av kostnaderna för säkerheten inte en följd av beslutet utan av den berörda personens eget val att ställa en säkerhet hellre än att omedelbart uppfylla sin återbetalningsskyldighet.

119 Förstainstansrätten konstaterade i punkt 92 i det överklagade beslutet att i detta fall innehöll återkravsbesluten av den 15 januari 1999 inte någon skyldighet att ställa säkerheter utan överlämnade detta till Inalcas och Cremoninis fria val. Förstainstansrätten tillade, vilket även generaladvokaten framhållit i punkt 72 i sitt förslag till avgörande, att om Inalca och Cremonini hade valt att omedelbart återbetala exportbidragen, skulle de inte ha behövt betala kostnaderna för försäkringarna i fråga.

120 Förstainstansrätten hade följaktligen fog för sin slutsats i punkt 93 i det överklagade beslutet att även under antagandet att de italienska myndigheternas ingripande inte bröt orsakssambandet mellan det uppträdande som kommissionen klandras för och den påstådda skadan, saknas det ett direkt orsakssamband mellan uppträdandet och skadan.

121 Förstainstansrättens slutsats påverkas inte av Inalcas och Cremoninis argument att de uppfyllde det ena av två alternativa skyldigheter i återkravsbesluten av den 15 januari 1999 eller av att säkerheterna omedelbart friställdes så snart det konstaterats att det inte förelåg några fordringar.

122 Vad gäller argumentet mot punkt 93 i den överklagade domen konstaterar domstolen att förstainstansrättens resonemang utgår från antagandet att de italienska myndigheternas ingripande inte bröt orsakssambandet mellan det uppträdande som kommissionen klandras för och den påstådda skadan.

123 Det har därvid ingen nämnvärd betydelse om detta antagande ska anses bekräftat, som Inalca och Cremonini hävdat inom ramen för denna grund, eller inte, som förstainstansrätten funnit. Alla argument kring detta antagande saknar verkan, eftersom det hur som helst kan konstateras att det inte förelåg något orsakssamband mellan Uclafs skrivelse av den 6 juli 1998 och betalningen av kostnaderna för borgensförsäkringarna.

124 Den sjätte grunden ska således delvis avvisas och delvis ogillas.

Den sjunde grunden

– Parternas argument

125 Inalca och Cremonini har genom sin sjunde och sista grund för överklagandet begärt att domstolen ska upphäva det överklagade beslutet av det skälet att förstainstansrätten åsidosatte principen om skälig tidsåtgång för förfarandet. Inte nog med att förfarandet i första instans tog mer än tre år – förstainstansrätten prövade endast huruvida talan kunde tas upp till sakprövning.

126 Inalca och Cremonini har hävdat att det med hänsyn till överklagandets faktiska och processuella bakgrund inte är nödvändigt att visa att den oskäligt långa handläggningstiden påverkat utgången i målet. I andra hand anser de att det överklagade beslutet är behäftat med felaktig rättstillämpning i flera avseenden. De har tillagt att eftersom förstainstansrätten känt sig besvärad över att ha tagit mer än tre år på sig enbart för att avgöra frågan huruvida talan kan tas upp till sakprövning, har den känt sig tvungen att även pröva målet i sak. Den har därmed avstått från betydelsefulla processuella verktyg som hade kunnat hjälpa den att avgöra målet utan felaktig rättstillämpning. Slutligen har klagandebolagen förbehållit sig rätten att väcka talan om ersättning för skada på grund av den oskäliga tidsåtgången för förfarandet i förstainstansrätten.

127 Enligt kommissionen kan överklagandet inte bifallas heller på denna grund. Den har tillagt att hänvisningen till en eventuell talan om ersättning för skada till följd av att förfarandet vid förstainstansrätten tog oskäligt lång tid bekräftar att en sådan talan inte omfattas av förevarande överklagande.

– Domstolens bedömning

128 Domstolen erinrar om att när det inte finns något som tyder på att handläggningstiden inverkat på utgången i målet kan tribunalens dom som huvudregel inte upphävas på den grunden att handläggningstiden vid tribunalen inte var acceptabel sett till kravet att talan ska prövas inom skälig tid (se, för ett liknande resonemang, domen i de ovannämnda förenade målen FIAMM m.fl. mot rådet och kommissionen, punkt 203).

129 Vad gäller de indicier som Inalca och Cremonini stöder sig på konstaterar domstolen att det överklagade beslutet inte är behäftat med felaktig rättstillämpning och att olika processuella verktyg inte hade påverkat förstainstansrättens slutsatser.

130 Om det visas att tribunalen inte har avgjort ett mål inom skälig tid innebär detta i alla händelser, såsom generaladvokaten påpekat i punkt 79 i sitt förslag till avgörande och som Inalca och Cremonini själva haft i åtanke, att det är möjligt att väcka talan mot unionen med stöd av artikel 268 FEUF, jämförd med artikel 340 andra stycket FEUF.

131 Överklagandet kan således inte vinna bifall på den sjunde och sista grunden.

132 Eftersom ingen av de grunder som Inalca och Cremonini åberopat är styrkt, ska överklagandet ogillas i sin helhet.

**Rättegångskostnader**

133 Enligt artikel 184.2 i domstolens rättegångsregler ska domstolen besluta om rättegångskostnaderna när ett överklagande ogillas. Enligt artikel 138.1 i rättegångsreglerna, som är tillämplig i mål om överklagande med stöd av artiklarna 184.1 och 190.1 i dessa regler, ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att Inalca och Cremonini ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom de har tappat målet, ska kommissionens yrkande bifallas med avseende på de kostnader som är hänförliga till huvudöverklagandet. Inalca och Cremonini har yrkat att kommissionen ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna för anslutningsöverklagandet. Eftersom kommissionen har tappat målet i den delen, ska deras yrkande bifallas med avseende på de kostnader som är hänförliga till det överklagandet.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

**1) Huvudöverklagandet och anslutningsöverklagandet ogillas.**

**2) Inalca SpA – Industria Alimentari Carni och Cremonini SpA ska ersätta rättegångskostnaderna avseende huvudöverklagandet.**

**3) Europeiska kommissionen ska ersätta rättegångskostnaderna avseende anslutningsöverklagandet.**

Underskrifter